

Gehoorproblemen op het werk

En wat werkgevers kunnen doen om de impact
zoveel mogelijk te beperken

Inhoudsopgave

1. Wat zijn gehoorproblemen?	3
a. De oorzaken van gehoorproblemen	4
b. De omvang van gehoorproblemen	4
2. De gevolgen van gehoorproblemen voor werkgevers	6
a. De invloed van werkgevers	7
b. Het taboe rond gehoorproblemen	7
3. Oplossingen om de risico's te beperken	8
a. CZ adviseert werkgevers bij aanpak van gehoorproblemen	9
b. Voorbeelden van interventies	10

1. Wat zijn gehoorproblemen?

Geluid stelt ons in staat om te communiceren. Via ons gehoor staan we in contact met de wereld en met elkaar. Geluid kan mensen enorm plezieren, activeren, vrolijk maken en in een staat van opwinding en extase brengen, of mateloos ergeren. Dankzij ons gehoor kunnen we geluiden nauwkeurig van elkaar onderscheiden. Maar soms gaat het mis. Wanneer er op de een of andere manier schade aan het gehoor is, praten we over gehoorproblemen, en die kunnen impact hebben. Ook voor werkgevers. De schade hoeft niet op het werk te ontstaan om er als werkgever toch last van te hebben.

Belangrijkste gehoorproblemen

Slechthorendheid
gehoorverlies
vanaf 30 decibel

Tinnitus
oorsuizen
(piep, brom, zoem)

Hyperacusis
overgevoeligheid
voor harde geluiden

Diplacusis
een geluid met elk
oor anders horen

Distortie
geluiden vervormt
waarnemen

Gehoorschade versus gehoorverlies

Gehoorschade ontstaat als het binnenoor wordt beschadigd. Er kan sprake zijn van gehoorschade zonder te merken dat er gehoorverlies is. Op het moment dat men merkt dat er sprake is van gehoorverlies, dan is het te laat om er nog iets aan te doen. Het proces van gehoorschade en gehoorverlies is onomkeerbaar.

1.a De oorzaken van gehoorproblemen

Volgens specialisten zijn er wel 300 aanleidingen voor het ontstaan van tinnitus, slechthorendheid of hyperacusis. De oorzaken variëren van lawaaimakende productiemachines tot muziek op concerten en festivals. Hard geluid via headsets of van een slijptol, zaagmachine of grasmaaier leveren eveneens schade op als je je er niet tegen beschermt. Gehoorproblemen kunnen ook aangeboren zijn of een medische oorsprong hebben. En leeftijd speelt een rol. De kwaliteit van het gehoor neemt af naarmate je ouder wordt.

Wat is schadelijk geluid?

We spreken van schadelijk geluid bij een geluidsniveau van boven de 80 decibel. Dit is het niveau waaraan iemand 8 uur per dag kan blootstaan zonder er schade aan over te houden. 3 decibel meer en je kunt nog maar 4 uur in lawaai werken en bij 86 decibel nog maar 2 uur. Een popconcert van 101 dB is na 3,5 minuut al schadelijk zonder gehoorbescherming.

1.b De omvang van gehoorproblemen

Wereldwijd zijn gehoorproblemen een veelvoorkomende aandoening. In Nederland is dat niet anders. Geschat wordt dat 1 op de 10 Nederlanders lijdt aan slechthorendheid. Dat zijn 1,7 miljoen mensen. Ongeveer tweederde van de slechthorenden is jonger dan 65 jaar.

van de Nederlanders is **slechthorend** en **jonger dan 65 jaar**

Kantoortuinen en hinderlijk geluid

Wanneer de geluidsblootstelling onder de 80 decibel ligt, maar (mentaal) belastend is, hebben we het over hinderlijk geluid. Een kantoortuin is daarvan een voorbeeld. Werken in hinderlijk geluid of een lawaaiige omgeving kan leiden tot vermoeidheid, concentratieverlies en stress. In het bijzonder bij werknemers die al met gehoorverlies kampen.

Branches met gehoorproblemen

Gehoorproblemen kunnen in elk bedrijf en in elke sector voorkomen. Twee sectoren springen er echter uit: industrie en bouw. Daar zijn de problemen het grootst. Dat neemt niet weg dat een werkgever van een administratiekantoor ook met de risico's van gehoorproblemen te maken kan krijgen. In algemene zin zijn werknemers van 45 jaar en ouder een belangrijke risicogroep. In deze groep kampt ongeveer 1 op de 4 met mild of sterk gehoorverlies.

Hebben jongeren ook gehoorproblemen?

Onder jongeren komen gehoorproblemen ook steeds vaker voor. 25% van de jongeren tussen 18-25 jaar heeft moeite om spraak in een ruisrijke omgeving te verstaan. Uit Vlaams onderzoek is zelfs gebleken dat 18% van de jongeren tussen 14 en 18 een permanente piep in de oren heeft. De impact van (te) harde muziek in de oren, uitgaan en festivals lijkt daarmee duidelijk.

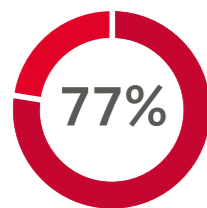
Hoe werkt het oor?

Het oor bestaat uit het buiten-, midden- en binnenoer. Het buitenoor vangt de geluidstrillingen op, het middenoor versterkt de signalen en het binnenoer zet de geluidstrillingen om in signalen naar de hersenen. In het binnenoer bevinden zich duizenden trilhaartjes. Wanneer hard geluid de trilhaartjes aantast, ontstaat gehoorschade. Beschadigde trilhaartjes herstellen niet meer.

2. De gevolgen van gehoorproblemen voor werkgevers

De impact van gehoorproblemen als tinnitus en slechthorendheid zijn alleen niet altijd zichtbaar. Werknemers praten er eigenlijk nooit over. Toch blijkt dat mensen met een gehooraandoening zich vaker ziekmelden dan mensen zonder gehooraandoening. Het gehoor zelf wordt meestal niet als oorzaak aangemerkt. In 26% van de gevallen geven mensen met gehoorproblemen vermoeidheid, stress of een burn-out op als reden voor hun verzuim.

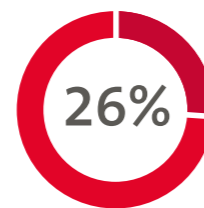
% werknemers dat zich ziek heeft gemeld in afgelopen 12 maanden:

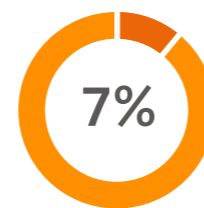
Met gehoor aandoening

Zonder gehoor aandoening

Met gehoor aandoening

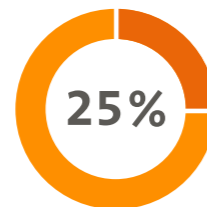

Zonder gehoor aandoening

% verzuim veroorzaakt door vermoeidheid, spanning en burn-out:

Ander onderzoek laat zien dat gehoorverlies en oorsuizen leiden tot een grotere kans (25%) op ongevallen op het werk. Denk bijvoorbeeld aan evenwichtsstoornissen of gebrekkige communicatie die ongevallen in de hand werkt.

Werknemers met oorsuizen hebben

meer kans op ongevallen op de werkvloer

Gehoorderproblemen hebben dus impact op de werkvloer. Ze zijn een niet te onderschatten issue. De kosten van productiviteitsverlies door oorsuizen alleen al - als gevolg van gemiste werkdagen - wordt geraamd op 4,8 miljard euro per jaar.

2.a Waarom werkgevers en werknemers er niet over praten

Het ontbreekt mensen vaak aan bewustzijn van de risico's die aan gehoorproblemen kleven. Ruim 40% van de werknemers die in een lawaaiige omgeving werken gebruikt geen gehoorbescherming, terwijl de arbowetgeving dit wel eist. Verreweg de meeste werkgevers volgen de wetgeving en stellen de vereiste beschermende middelen ter beschikking. Werknemers maken er alleen niet altijd voldoende gebruik van. Communicatie met collega's, warmte of draagcomfort zijn redenen waarom ze geen gehoorbescherming dragen. De invloed van werkgevers blijkt beperkt. Het is moeilijk om de arbowet op de werkvloer te handhaven. Er is echt een cultuuromslag nodig om mensen bewust te maken van de risico's die aan gehoorproblemen kleven. Uitgaanspubliek blijkt zich bijvoorbeeld geen zorgen te maken over een piep in de oren na het uitgaan. Slechts 4% van de festivalbezoekers neemt beschermende maatregelen. 54% van de mensen geeft aan gehoorbescherming niet nodig te vinden zolang het gehoor nog goed is.

2.b Het taboe rond gehoorproblemen

Maar ook als werknemers zich wél bewust zijn van gehoorproblemen is het nog een drempel om het onderwerp ter sprake te brengen. Er lijkt een taboe op te rusten. Van de mensen met gehoorverlies doet 80% er niets aan. Mensen die een gehoorapparaat nodig hebben stellen dit gemiddeld zeven jaar lang uit. Dit heeft ontegenzeggelijk consequenties voor de werkvloer. 18% van de slechthorenden geeft aan de gevolgen van gehoorverlies tijdens het werk te merken en 17% van de volwassenen met gehoorproblemen zegt moeite te hebben om een groepsgesprek te volgen.

Dat is geen wenselijke situatie - al helemaal niet in sectoren waar communicatie essentieel is, zoals luchtvaart, onderwijs, politie en bouw.

Gedeelde verantwoordelijkheid

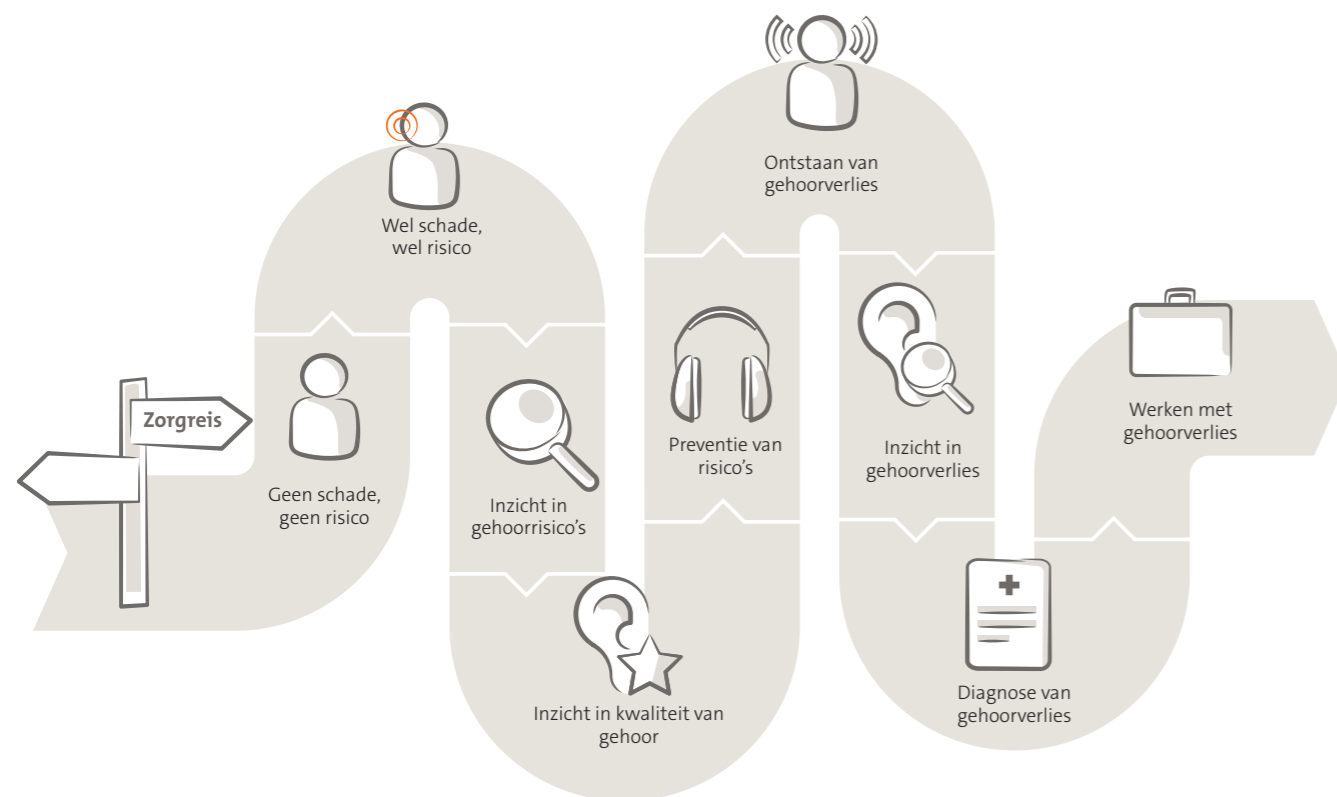
Voorkomen van en omgaan met gehoorverlies is deels de verantwoordelijkheid van de werknemer zelf. Maar ook de werkgever draagt verantwoordelijkheid. Hij ondervindt er hinder van en heeft er dus baat bij om samen met de medewerker (dreigend) gehoorverlies vroegtijdig aan te pakken. Dat kan door de juiste interventie op het juiste moment in de zorgreis van de werknemer aan te bieden. Daar gaat het volgende hoofdstuk over.

Gehoorderverlies leidt tot meer ongevallen, verzuim en lagere productiviteit

3. Oplossingen om de risico's te beperken

Schadelijk geluid leidt meestal niet van het één op andere moment tot gehoorverlies. Het is een langzaam proces. Inzicht in het verloop van dit proces maakt het mogelijk om tijdig in te grijpen en (ernstig) gehoorverlies vroegtijdig te voorkomen of beperken

Tussen blootstelling aan geluid en diagnose van gehoorverlies doorloopt een werknemer verschillende stadia in een zogenoemde zorgreis.

Werknemers hebben vaak niet in de gaten dat ze gehoorschade ontwikkelen. Ze missen inzicht in de risico's en doen hierdoor niet al het mogelijke om hun gehoor te beschermen. Pas wanneer iemand inzicht heeft in de risico's ontstaat er intrinsieke motivatie om zelf met preventie aan de slag te gaan, en gehoorbescherming te gaan dragen.

Werkgevers kunnen actie ondernemen om de risico's beter onder de aandacht te brengen. Vroegtijdige detectie van gehoorschade kan voorkomen dat medewerkers problemen krijgen met hun communicatie. Door gehoor op te nemen in een jaarlijks terugkerend preventief medisch onderzoek (PMO) of medewerkers een Healthy Hearing Program of een online

gehoortest aan te bieden, vergroten werkgevers de kans op een tijdige vaststelling van het probleem.

Wanneer een werknemer onverhoopt gehoorschade blijkt te hebben, is een bezoek aan de huisarts, audioloog, of KNO-arts meestal de volgende stap. Op basis van een gehooronderzoek met audiogram (piepjestest) wordt dan de diagnose gesteld. Het kwaad is dan meestal al geschied. Wanneer gehoorverlies of slechthorendheid wordt vastgesteld, kunnen hulpmiddelen uitkomst bieden om te kunnen blijven doorwerken. De oplossingen zijn maatwerk, in preventieve en in curatieve zin, en zijn gericht op het behoud van communicatie, zodat mensen niet buiten de boot vallen.

3.a CZ adviseert werkgevers bij aanpak van gehoorproblemen

Werknemers met gehoorproblemen leggen een zorgreis af. Werkgevers hebben zo hun eigen reis. Deze reis begint met bewustwording en kan eindigen met de inzet van (individuele) interventies. In beeld ziet dat er zo uit:

CZ ondersteunt werkgevers zoveel mogelijk in deze reis. Zo kunnen onze experts samen met werkgevers de urgentie van de risico's inventariseren en analyseren en een plan van aanpak maken. Wat kun je in preventief opzicht doen? Hoe zorg je ervoor dat medewerkers met gehoorverlies inzetbaar en productief blijven? Om de juiste (preventieve) maatregelen te nemen is kennis van het interventieaanbod vereist. Welke aanbieders zijn er en op welk specialisme onderscheiden zij zich? CZ heeft de markt van preventieve en curatieve interventies en hun aanbieders in kaart gebracht en de meest effectieve interventies geselecteerd waar werkgevers en hun medewerkers op groepsniveau of individueel gebruik van kunnen maken.

3.b Voorbeelden van interventies

Preventieve oplossingen

- Risico inventarisaties en evaluaties (RI&E's) door Arbodiensten
- Voorlichting en training over risico's gehoorproblemen
- Preventieve screening op gehoorschade
- Online hoorscreening
- Gehoorbescherming zoals oordoppen en otoplastieken op maat

Curatieve oplossingen

- Gehoorscreenings of -onderzoeken
- Hulpmiddelen zoals hoortoestellen
- Leren omgaan met gehoorverlies
- Begeleiding op het gebied van oorsuizen

Naast preventieve en curatieve oplossingen worden ook integrale oplossingen aangeboden. Dit zijn totaalpakketten die hulp bieden van preventie (bron- en gehoorbescherming) en diagnose (gehooronderzoek of -screening) tot zorg (hoortoestellen) en begeleiding (training en coaching).

Dankzij de diversiteit aan interventies kan een werkgever zijn werknemer op ieder moment in zijn zorgreis een passende oplossing bieden. De aanpak van CZ houdt rekening met de benodigde zorgzwaarte en behoeften van de werknemer. Door de juiste interventie op het juiste moment in te zetten is een laagdrempelige (en betaalbare) aanpak van gehoorproblemen mogelijk. Door de problemen vroegtijdig te ontdekken wordt voorkomen dat werknemers op een (te) laat moment in hun zorgreis gebruik moeten maken van moeilijk te accepteren oplossingen, zoals gehoorapparatuur.

Conclusie

Eén op de tien Nederlanders heeft een gehoorprobleem. Medewerkers met gehoorschade lopen grotere kans op verzuim, productiviteitsverlies en ongevallen. Dat heeft impact op de werkvloer. Gehoorverlies kunnen we niet meer terugdraaien, maar we kunnen het wel deels voorkomen en de inzetbaarheid bij gehoorschade verbeteren. Bewustwording en inzicht zijn de eerste stappen van de weg naar een oplossing. CZ kan werkgevers hierbij helpen. We helpen werkgevers met het scherp krijgen van het probleem en het opstellen van een plan van aanpak. We geven aan welke interventies de risico's van gehoorproblemen kunnen verkleinen en kiezen samen met de werkgever de beste passende interventie. Zo houden we met elkaar mensen duurzaam inzetbaar en voorkomen we dat de verzuimkosten de pan uitrijzen.

Bronnen:

- Mathers, C. (2008). The global burden of disease: 2004 update. World Health Organization
- Raad voor Gezondheidsonderzoek, 2003
- Schoonenberg Hoorcomfort
- AMC, Report online hearing tests 2010-2014: Five years of Oorcheck & Hoorscan, 2015
- Gilles, A., Van Hal, G., De Ridder, D., Wouters, K., & Van de Heyning, P. (2013). Epidemiology of noise-induced tinnitus and the attitudes and beliefs towards noise and hearing protection in adolescents
- Cantley, L. F., Galusha, D., Cullen, M. R., Dixon-Ernst, C., Tessier-Sherman, B., Slade, M. D., ... & Neitzel, R. L. (2015). Does tinnitus, hearing asymmetry, or hearing loss predispose to occupational injury risk?
- Maes, I. H., Cima, R. F., Vlaeyen, J. W., Anteunis, L. J., & Joore, M. A. (2013). Tinnitus: a cost study. Ear and hearing
- De Lijster MSc, G. P. A., van der Ploeg, C. P. B., Jeugd, O. A. W. P. G., & Zuid-Holland, N. (2015). Bevordering van het gebruik van gehoorbescherming in de praktijk van het uitgaansleven in Zoeterwoude
- Gezondheidsnet, 2016
- Tonen Hoortechniek
- WebMD.com
- National Institute of Deafness and other Communication Disorders (NIDCD)

Zorg die verder gaat

Ik adviseer bedrijven over de gezondheid en duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Heeft u vragen of wilt u hierover sparren? Neem dan contact met me op: 06- 43 28 55 96, of via mail: aukje.staal@cz.nl.

Aukje Rekkers-Staal,
adviseur zorg en bedrijfszorg bij CZ

